

УДК 378.1

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.23>

Тетяна ПОТАПЧУК

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0003-1680-6976

Ігор БАЙ

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0002-5680-0694

Петро КУЗЕНКО

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації, Навчально-науковий Інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, вул. Сахарова, 34А, м. Івано-Франківськ, Україна, 76014

ORCID: 0000-0003-4384-7650

Бібліографічний опис статті: Потапчук, Т., Бай, І., Кузенко, П. (2022) Аналіз стану сформованості естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 147–153, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.23>

**АНАЛІЗ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

Проблема формування естетичної культури студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей – майбутніх педагогів відноситься до числа найбільш актуальних в сучасній педагогічній науці. Естетична вихованість педагога, його професійна компетенція в цій області є важливим фактором підвищення рівня духовно-естетичного розвитку підростаючого покоління.

У статті подано констатувальний етап педагогічного експерименту з формування естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва. З'ясовано, що процес формування естетичної культури особистості відбувається через організовані та самостійні випадкові зустрічі з творами мистецтва. Через постійний контакт людини з мистецтвом стає можливим зростання художньо-естетичної потреби, а вагомим показником її розвитку є обсяг часу, приділений саме мистецтву. Розкрито мотиви, які зумовлюють студентів займатися художньою діяльністю, ми попросили їх вибрати три основні мотиви із запропонованих варіантів і розташувати їх за рейтингом. Було встановлено, що кожна культурна епоха має своїх культурних діячів, філософів, відомих музикантів, письменників, художників, що розбудували естетичні теорії, поняття, внесли значний доробок у розвиток культури та мистецтва. Тому важливо, які культурні епохи, діячі мистецтва та мистецькі напрямки й течії відомі студентам. Це дасть змогу визначити, на якому рівні сформований художньо-естетичний кругозір студентів на певному етапі.

Зазначено, що істотне значення в розвитку естетичної культури студентів має здатність до логічного оперування естетичними категоріями. Серед основних парних естетичних категорій виокремлюють прекрасне і потворне, піднесене та низьке, трагічне й комічне тощо.

Ключові слова: естетична культура, студенти педагогічних та мистецьких спеціальностей, образотворче мистецтво, діагностичні методики.

Tetyana POTAPCHUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Theory and Methods Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0003-1680-6976

Ihor BAI

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Professional Methods and Technologies of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0002-5680-0694

Petro KUZENKO

Candidate of Art History, Associate Professor at the Department of Fine and Decorative Arts and Restoration, Educational and Scientific Institute of Arts of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Sakharova str., 34A, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76014

ORCID: 0000-0003-4384-7650

To cite this article: Potapchuk, T., Bai, I., Kuzenko, P. (2022). Analiz stanu sformovanosti estetychnoi kultury u studentiv pedahohichnykh ta mystetskykh spetsialnostei zasobamy obrazotvorchoho mystetstva [Analysis of the state of formation of aesthetic culture in students of pedagogical and artistic specialties by means of fine arts]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 147–153, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.23>

ANALYSIS OF THE STATE OF FORMATION OF AESTHETIC CULTURE IN STUDENTS OF PEDAGOGICAL AND ARTISTIC SPECIALTIES BY MEANS OF FINE ARTS

The problem of formation of aesthetic culture of students of pedagogical and artistic specialties – future educators is one of the most relevant in modern pedagogical science. The aesthetic education of the teacher, his professional competence in this area is an important factor in improving the level of spiritual and aesthetic development of the younger generation.

The article presents the ascending stage of the pedagogical experiment on the formation of aesthetic culture in students of pedagogical and artistic specialties by means of fine arts. It has been found that the process of forming aesthetic personality culture is due to organized and independent random meetings with works of art. Due to the constant contact of a person with art, it is possible to increase an artistic and aesthetic need, and a significant indicator of its development is the amount of time devoted to the art. The motives that lead students to artistic activity are revealed, we asked them to choose three main motives from the proposed options and place them in the rating. It was found that each cultural era has its cultural figures, philosophers, well-known musicians, writers, artists who have built aesthetic theories, concepts, made considerable achievements in the development of culture and art. Therefore, it is important what cultural epochs, art figures and artistic directions and currents are known to students. This will determine at what level the artistic and aesthetic outlook of students is formed at a certain stage.

It is noted that the ability to logically operate aesthetic categories is essential in the development of aesthetic culture of students. Among the main paired aesthetic categories are beautiful and ugly, sublime and low, tragic and comic, etc.

Key words: *aesthetic culture, students of pedagogical and artistic specialties, fine arts, diagnostic techniques.*

Постановка проблеми. Органічною частиною культури людства можна назвати саме естетичну культуру. Проблема естетичної культури особистості вже давно привертає увагу науковців та має важливе значення естетичної культури у професійній діяльності студентів педагогічних спеціальностей, а також спричинило появу численних психологічних, педагогічних досліджень, присвячених її вивченню (Нечепоренко М., 2005; Сідорова І., 2012).

Тому сьогодні роль виховання саме духовних пріоритетів студентів значно зростає. Мова йде про підвищення розвитку естетичних смаків і потреб, прагнення до творчої самореалізації особистості, про престижність таких ціннісних орієнтацій, як естетичний розвиток

та духовне самовдосконалення, художня творчість, краса природи й мистецтва (Зайцева І., 2001).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У розкритті нашого дослідження цінними є праці науковців, що присвячені: зв'язку між естетичним вихованням і формуванням культури особистості (І. Зязюн, Н. Миропольська, Г. Шевченко); формуванню естетичної культури в аксіологічному, діяльнісному, особистісному аспектах (А. Столяренко, І. Харламов); змісту естетичної культури (А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Шацький). Дослідники сьогодні виявляють науковий інтерес до формування естетичної культури студентів засобами мистецтв Л. Масол, Л. Побережна, О. Стащук

та в процесі різних видів творчої діяльності: естетичної (М. Нечепоренко, С.Мельничук), художньої (З. Гіптерс, І.Сідорова), музичної (Б. Брилін, Л. Хлебнікова).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – на основі теоретичного аналізу проблеми дослідження експериментально перевірити формування естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва

Відповідно до мети визначено таке завдання дослідження: на констатувальному етапі педагогічного експерименту перевірити сформованість естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва.

З метою діагностики потреби у спілкуванні з мистецтвом і прекрасним ми використали такі методи: бесіда, спостереження, опитування, анкетування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля виявлення стану сформованості естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва нами було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту.

Зміст програми цього етапу експерименту передбачав визначення експериментальної бази, добір діагностичних методик вивчення проблеми та за допомогою відповідних методів визначення рівнів сформованості естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва на основі виявлених критеріїв та показників.

До основних завдань констатувального етапу педагогічного експерименту належали такі: визначення критеріїв та рівнів сформованості естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва; з'ясування ступеня сформованості естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва; виявлення труднощів та проблем у формуванні естетичної культури у студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва.

Експериментальною базою дослідження було обрано: Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника. Учасниками експерименту стали студенти різних курсів педагогічного факультету та навчально-наукового Інституту мистецтв. Загалом експериментом було охоплено 221 особу, з них 215 студентів, 6 кураторів академічних груп. До експериментальних груп (ЕГ) увійшло 105 студентів, до контрольних (КГ) – 110 студентів.

Констатувальний етап дослідження, відповідно до його мети, був проведений в три етапи.

І етап було спрямовано на вивчення рівня сформованості емоційно-мотиваційного компонента естетичної культури студентів, а саме: потреби у спілкуванні з мистецтвом та прекрасним, емоційно-почуттєвого ставлення особистості до художніх і естетичних цінностей, естетичної свідомості (естетичні сприйняття, інтереси, смак, ідеали та естетична оцінка).

Для діагностики естетичної культури студентів на цьому етапі дослідження було використано відкриті (передбачає довільну відповідь на запитання), закриті (передбачає варіанти готових відповідей на вибір), напіввідкриті (передбачає вибір готової відповіді або власну відповідь), полярні (передбачає вибір однієї з відповідей назразок «так» чи «ні») анкети.

У відповідях під час анкетування студенти зазначають, що найчастіше (1 раз на тиждень) вони відвідують кінотеатр – 52,6 %, потім – дискотеки сучасної музики – 49,5 %, на концерти естрадних виконавців ходять 31,8 %. Рідко відвідують музеї – 10,3 %, філармонію – 6,2 % та театр – 0,7 % респондентів. Емпіричні дані, отримані нами, вказують на значну нерівномірність залучення до мистецтва.

Під час анкетування було з'ясовано, що вибір занять студенти окреслюють наступними мотивами: розважитися, відпочити – 68,5 %, реалізувати свій творчий потенціал – 61,3 %, спілкуватися в неформальному оточенні – 56,4 %. 49,1 % студентів прагнуть забезпечити власну кар'єру, значно менша частина опитаних визначила мотиви: престижність, намагання не відстати від друзів – 22,9 %, бути корисним суспільству прагне 22,4 % та побудувати особисте життя – 19,4 %. Отже, значна частина студентської молоді більше зорієнтована на особистісно-розважальну мотивацію, ніж на суспільно корисну.

Рівень художньо-естетичної потреби студентів визначався сумою набраних балів за відпо-

віді «так» і «ні» за вказаними твердженнями. Кожна відповідь оцінювалася в один бал. Усвідомлено-творчий рівень художньо-естетичної потреби – 32 – 22 бали, частково-пошуковий рівень – 21-11 бали, пасивно-репродуктивний рівень – 10-0 балів.

Результати діагностики засвідчили, що більша частина респондентів – 50,4 % продемонструвала пасивно-репродуктивний рівень художньо-естетичної потреби. У 36,5 % студентів зафіксовано частково-пошуковий рівень художньо-естетичної потреби. Лише незначна кількість студентів (13,1%), продемонструвала усвідомлено-творчий рівень художньо-естетичної потреби.

Узагальнення результатів діагностики потреби у спілкуванні з мистецтвом і прекрасним за вищепоказаними методиками засвідчило, що усвідомлено-творчий рівень потреби у спілкуванні з мистецтвом і прекрасним мають 14,4 % опитаних, частково-пошуковий рівень – 37,4 %, пасивно-репродуктивний рівень – 48,2 %.

Дослідження емоційно-почуттєвого ставлення до художніх і естетичних цінностей студентів проводилося також шляхом опитування. Було складено спеціальний опитувальник, який містив такі запитання: «Як Ви розумієте поняття: художні цінності, естетичні цінності?», «Чи викликають у Вас емоції предмети і явища дійсності, наділені художніми та естетичними цінностями?», «Які саме почуття у Вас виникають, коли Ви: розглядаєте картину живопису...?» тощо. Так, за результатами аналізу відповідей на перше запитання виявлено звужене (59,8 % респондентів, типовими відповідями яких були такі: *«Художні цінності – це твори мистецтва, естетичні цінності – це природні явища»*, *«...це красиві предмети побуту, прикраси»* тощо) та хибне (26,4 % – *«Художні й естетичні цінності – це однакові поняття, які означають оцінку красивого предмета»*, *«... гарні якості різних предметів та явищ»* тощо) розуміння художніх й естетичних цінностей. Результати аналізу відповідей дали змогу виявити, що лише в 24 % опитаних предмети і явища дійсності, наділені художніми та естетичними цінностями, завжди викликають певні емоції; у 29,3 % – інколи; у 46,7 % – ніколи не викликають емоцій. Студенти з утрудненням могли вказати на почуття, які викликають у них зазначені явища довкілля і природи.

Результати аналізу задіяних методів діагностики засвідчили, що усвідомлено-творчий рівень емоційно-почуттєвого ставлення особистості до художніх та естетичних цінностей зафіксовано у 15,4 % студентів, частково-пошуковий рівень – у 39,3 %, домінує пасивно-репродуктивний рівень – у 45,3 % респондентів.

Вивчення стану розвиненості естетичної свідомості здійснювалося шляхом анкетування, бесіди, спостереження та методу експертних оцінок. Студентам було запропоновано дати відповіді на запитання анкети, що уможливило виявлення сформованості естетичного сприйняття, інтересів, смаків, ідеалів та естетичної оцінки.

Анкетування дало змогу дослідити естетичні смаки студентів, визначивши, які види мистецтва є для студентів найважливішими. Такими вони вважають музику, яка зайняла перше місце – 80,6 %, друге місце – театр – 71,3 %, кіно займає третє місце – 65,2 %, хореографія – 56,4 %, художня література – 39,7 %, живопис – 30,5 %. Менш важливими видами мистецтва для студентів є архітектура – 18,0 %, декоративно-ужиткове мистецтво – 17,4 %, телебачення – 11,5 %, скульптура – 5,3 % та графіка – 3,2 %. На запитання «Яким видом мистецтва Ви захоплюєтеся?» ми отримали такі відповіді: музикою захоплюються 32,1 % опитаних, кіно – 24,6 %, художньою літературою – 16,2 % студентів, хореографією – 14,3 %, живописом – 5,1 %, театром – 4,5 %. Іншими видами мистецтва захоплюються 3,2 % студентів.

Для визначення стану розвиненості естетичного сприйняття ми пропонували студентам відповіді на таке запитання анкети: «Чи притаманне Вам милування прекрасним: а) у природі; б) у мистецтві; в) у побуті? На що саме Ви звертаєте свою увагу?». Так, 9 % студентів назвали всі запропоновані аспекти замилювання прекрасним, але не вказали конкретно, чим вони милуються. 11,4 % респондентів не вказали жодного з варіантів, 15,0 % – вказали на третій варіант (у побуті), 28,5 % – на перший варіант (у природі), 36,1 % – на другий варіант (у мистецтві).

Стан розвиненості естетичної свідомості досліджувався також шляхом спостереження, бесіди та методу експертних оцінок під час перегляду картин живопису (В. Гоген «Соняшники», Х. Рембрандт «Повернення блудного

сина”, С. Рафаель “Мадонна Темпі”, К. Моне “Враження. Схід сонця”, А. Куїнджі “Місячна ніч на Дніпрі”). Після перегляду мистецьких творів запрошені експерти оцінювали рівень естетичної свідомості студентів.

Діагностика естетичної свідомості оцінювалася за такими балами: 1) уміння сприймати твори мистецтва: в єдності емоційно-чуттєвого та інтелектуального (7-8 балів), переважають емоції (4-6 балів), фрагментарність (0-3 бали); 2) наявність інтересу до творів мистецтва: стійкий (7-8 балів), помірний (4-6 балів), незначний (0-3 бали); 3) спроможність надати естетичну оцінку творам мистецтва: обґрунтована (7-8 балів), не досить об’єктивна (4-6 балів), не визначена (0-3 балів).

За результатами оцінювання стану естетичної свідомості підраховано загальну суму балів. Інтерпретація результатів: пасивно-репродуктивний рівень – 0-9 балів; частково-пошуковий рівень – 10-18 балів; усвідомлено-творчий рівень – 19-24 балів.

Узагальнення отриманих даних за всіма методами дослідження естетичної свідомості дали можливість визначити рівні її розвитку. Досить розвинену естетичну свідомість, тобто усвідомлено-творчий її рівень, зафіксовано у 24,4 % студентів. Частково-пошуковий рівень розвиненості естетичної свідомості продемонстрували 26,9 % респондентів. Пасивно-репродуктивний рівень естетичної свідомості було зафіксовано в 48,7 % студентів.

З метою визначення рівнів емоційно-мотиваційного компонента отримані рівні окремих показників цього – критерію естетичної культури було переведено у стандартні бали. Усвідомлено-творчий рівень – 3 бали, частково-пошуковий рівень – 2 бали, пасивно-репродуктивний рівень – 1 бал. Сумарний показник підраховувався для кожного студента окремо у стандартних балах.

II етап діагностики було спрямовано на вивчення рівня інформаційно-когнітивного компонента естетичної культури студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва. Для визначення обсягу загальних знань у царині образотворчого мистецтва студентів як показника художньо-естетичної обізнаності, застосовувалися розроблені нами тестові завдання, для яких ми обрали відомі класичні, сучасні вітчиз-

няні, зарубіжні твори образотворчого мистецтва. Завданням респондентів було виокремити знайомі для них твори видатних художників.

Рівні сформованості загальних знань у царині образотворчого мистецтва ми визначали балами: усвідомлено-творчий рівень (5–6 балів) – достатня кількість перерахованих творів зазначених видів мистецтва (50–60), висока естетична ерудиція; частково-пошуковий рівень (3–4 бали) – незначна кількість творів зазначених видів мистецтва (20–49), недостатньо висока естетична ерудиція; пасивно-репродуктивний рівень 1–2 бали) – обмежена кількість перерахованих творів зазначених видів мистецтва (0–19), низька естетична ерудиція.

За результатами опитування, усвідомлено-творчий рівень загальних знань з образотворчого мистецтва зафіксовано в 13 % студентів. Цій групі респондентів властива ерудованість та широта інтересів, вони мають знання з усіх запропонованих видів мистецтва майже на однаковому рівні. Із частково-пошуковим рівнем знань з художньої культури зафіксовано 37,7 % респондентів, із пасивно-репродуктивним рівнем – 48,3% студентів.

Важливим чинником формування художньо-естетичного кругозору особистості є знання про розвиток духовного життя, мислення, мистецтва зокрема і культури на різних етапах становлення людства загалом.

У ході бесіди ми могли визначити рівні сформованості художньо-естетичного кругозору студентів та порівняти з результатами анкетування. Для респондентів було складено опитувальник, який містив наступні запитання: «Які культурні епохи Вам відомі?», «Назвіть відомих Вам представників різних видів мистецтва кожної культурної епохи? Вкажіть, до якої країни належали зазначені митці?», «Чи знаєте Ви основні напрямки та течії у мистецтві?» тощо.

Рівні сформованості художньо-естетичного кругозору оцінювалися балами. Усвідомлено-творчий рівень (8–10 балів) – повна правильна відповідь: 4–5 культурних епох – 3 бали; по 4 представників різних видів мистецтва – 3 бали; 4–5 мистецьких напрямків і течій, правильна їхня характеристика – 4 бали. Частково-пошуковий рівень (4-7 балів) – неповна правильна відповідь, значні доповнення: 3 культурні епохи – 2 бали; по 2–3 представники різних видів мистецтва – 2 бали; 2–3 мистецькі

напрямки, помилки в характеристиках – 3 бали. Пасивно-репродуктивний рівень (1–3 бали) – неправильна відповідь, принципів уточнення, доповнення: 1–2 культурні епохи – 1 бал; по 1 представнику різних видів мистецтва – 1 бал; 1–2 мистецькі напрямки, неправильні характеристики – 1 бал.

Після проведення опитування підраховані бали додавалися й визначався загальний рівень сформованості художньо-естетичного кругозору студентів. Результати анкетування та бесіди вказують на те, що більша частина респондентів – 50,3 % має пасивно-репродуктивний рівень сформованості художньо-естетичного кругозору. Вони вказували на одну, максимум на дві культурні епохи, називали найбільш відомих письменників, композиторів та художників, не знали мистецьких напрямків та стилів, лише 12 % з них назвали по одній, дві течії мистецтва, але не змогли дати їм характеристику, тобто показали низький рівень художньо-естетичного кругозору. Частково-пошуковий рівень цього показника зафіксовано у 29,9 % опитаних, які у своїх відповідях назвали декілька епох (здебільшого – середньовіччя, Відродження, доба Просвітництва) та культурних діячів (наприклад письменників – В. Шекспір, Л. Медичі та ін., художників – Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, П. Пікассо, С. Далі та ін., деякі з них неправильно вказували на період або країну, до якої належав певний митець, називали майже половину основних напрямків у мистецтві, помилялися у їхніх характерних рисах. 19,8 % студентів з усвідомлено-творчим рівнем сформованості художньо-естетичного кругозору могли назвати достатню кількість культурних епох та значну частину діячів мистецтва, вказуючи на країни, яким вони належали, називали багато стилістичних напрямків і течій у мистецтві (серед яких – бароко, класицизм, експресіонізм, модернізм тощо), могли вказати на їхні характерні риси.

Також студентам було запропоновано дати визначення поняттю «естетична культура особистості». Аналіз відповідей засвідчив, що 76,9 % опитаних змішують запропоновану дефініцію з іншими поняттями, неправильно розуміють її зміст. Наприклад, «це культура, яка виявляється у вихованості й гарних манерах людини» (Ганна М.), «це вміння себе поводити з іншими людьми, гарно одягатися» (Денис

Д.), «це зовнішня краса людини, вміння дотримуватися етикету, моральних норм поведінки» (Олена В.). 22 % опитаних змогли точніше розкрити сутність цього поняття.

Для визначення рівня здатності до логічного оперування естетичними категоріями було використано метод бесіди та анкетування. Студенти відповідали на такі питання: «Що таке естетичні категорії?», «Які Ви знаєте основні естетичні категорії та поняття?», «Якими естетичними категоріями Ви б наділили: історичну архітектурну споруду і звалище, змію і лебедя, похоронну процесію і день народження...» тощо.

Рівні здатності до логічного оперування естетичними категоріями оцінювалися балами: усвідомлено-творчий рівень (6–8 балів) – чітке уявлення про естетичні категорії та вміле використання їх при естетичній оцінці; частково-пошуковий рівень (3–5 бали) – недостатні знання естетичних категорій та епізодичне використання їх при естетичній оцінці; пасивно-репродуктивний рівень (1–2 бали) – слабе розуміння естетичних категорій та обмежене їхнє використання при естетичній оцінці.

За набраними балами визначався рівень здатності студентів до логічного оперування естетичними категоріями. Результати опитування засвідчили: пасивно-репродуктивний рівень було виявлено в 35,2 % респондентів: вони мали слабе уявлення про естетичні категорії та поняття, не назвали жодної з них; частково-пошуковий рівень – у 47,1 % студентів, вони мали недостатні знання й розуміння естетичних категорій, але змогли згадати кілька основних категорій та понять, серед яких більшість називали «прекрасне», «красиве», «потворне», «жахливе», епізодично використовували їх при естетичній оцінці. Лише 17,7 % студентів мали чітке розуміння естетичних категорій (наприклад «...види естетичного ставлення до дійсності», «...основні форми відображення естетичного» тощо), могли назвати більшу частину основних категорій і понять естетики, дати їм визначення, у повному обсязі надали естетичну оцінку запропонованим творам, предметам і явищам, що вказує на усвідомлено-творчий рівень здатності до логічного оперування естетичними категоріями.

Перш ніж діагностувати сформованість досвіду активної естетичної діяльності, пере-

дусім потрібно визначити здібності студентів до певного виду художньої діяльності. Для цього ми запропонували спеціально розроблену анкету. Респондентам потрібно було відповісти на запитання «Які художні здібності Ви маєте?». Серед відповідей було 26 % студентів, які, на їхню думку, мають різні художні здібності. Наявність у студентів різних художніх здібностей вказує на попередній досвід активної естетичної діяльності.

Сформованість досвіду естетичної діяльності студентської молоді залежить також і від рівня естетичного розвитку, набутого до вступу у ЗВО. Наше дослідження виявило, що до вступу на педагогічний факультет 32,5 % студентів відвідували танцювальні гуртки, 28,6 % – навчалися в музичних школах, 24,8 % – у художніх школах, 10,4 % респондентів займалися спортом, 8,1 % – відвідували гурток фотолюбителів, 6,2 % – гурток юного натураліста, 5,3 % – наукові гуртки, не відвідували жодних закладів – 3,2 % студентів.

Отже, перевага до вступу у ЗВО надавалася заняттям різними видами художньої діяльності. Водночас не можна стверджувати, що студенти, які не отримали спеціальної художньої освіти,

мають низький рівень естетичної культури, оскільки естетичний розвиток насамперед відбувається через розвиток естетичних почуттів, смаків, що проявляються в духовному світі особистості та її задатки й обдарування.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, результати проведеної діагностики вказують на достатній рівень сформованості естетичної культури студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва. На нашу думку, якість формування естетичної культури студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва залежить, перш за все, від правильно організованої освітньої діяльності, дозвілля студентів у ЗВО. Організація освітнього процесу повинна передбачати не тільки проведення лекцій, бесід або культурно-масових заходів. Досягнення оптимальних результатів сформованості естетичної культури залежить від комплексного підходу, тобто впровадження обґрунтованих педагогічних умов та спеціально розробленої методики формування естетичної культури студентів педагогічних та мистецьких спеціальностей засобами образотворчого мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зайцева І. Є. Розвиток естетичної культури майбутніх учителів засобами театрального мистецтва : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ін-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2001. 217 с.
2. Нечепоренко М. В. Формування естетичної культури студентів класичних університетів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Т. С. Сковороди. Х., 2005. 23 с.
3. Сідорова І. С. Формування естетичної культури студентів педагогічних університетів у позааудиторній художній діяльності: метод. рекомендації / Вінницький держ. пед. ун-т. Вінниця : ПП Балюк, 2012. 40 с.

REFERENCES:

1. Zaitseva I. (2001). Rozvytok estetychnoi kultury maibutnix uchyteliv zasobamy teatralnogo mystetstva [Development of aesthetic culture of future teachers by means of theatrical art]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Nats. ped. in-t im. M. P. Drahomanova. K., 217 s. [in Ukrainian].
2. Necheporenko M. (2005). Formuvannia estetychnoi kultury studentiv klasychnykh universytetiv [Formation of aesthetic culture of students of classical universities]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Kharkiv. nats. ped. un-t im. T. S. Skovorody. Kh., 23 s. [in Ukrainian].
3. Sidorova I. (2012). Formuvannia estetychnoi kultury studentiv pedahohichnykh universytetiv u pozaaudytornii khudozhnii diialnosti [Formation of aesthetic culture of students of pedagogical universities in extracurricular artistic activity]: metod. rekomendatsii / Vinnytskyi derzh. ped. un-t. Vinnytsia : PP Baliuk, 40 s. [in Ukrainian].